

VIII. Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Qəmbər Hüseynli - bu imza Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin olduqca istedadlı, dəyərli bir sənətkarını təmsil edir. O elə bir sənətkardır ki, hər gün adı anılır, ruhu xatırlanır. Onun yaratdığı hər bir mahnı, əsər qiymətli və tez-tez səslənir. Ancaq Qəmbər Hüseynli çoxlarımızda, eləcə də dünya musiqisəvərlərinə dünya şöhrətli «Cücelerim» mahnısının bəstəkarı kimi tanışdır. Bəstəkarın ölməz «Ay işığında» mahnısı da mahnı janrının ölməz nümunələrindən biridir.

Q.Hüseynli irsinə Azərbaycan dövləti hər zaman böyük qayğı və diqqətlə yanaşmışdır. Məlum olduğu kimi, indiyə qədər respublikamızda bəstəkarın xatirə gecəsi, yubiley tədbirləri keçirilib.

Bu ilin noyabr ayının 25-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tanınmış Azərbaycan bəstəkarı Qəmbər Hüseynlinin anadan olmasının 100 illiyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncamda qeyd edilir ki, 2016-cı ilin aprel ayında əməkdar incəsənət xadimi Q.Hüseynlinin anadan olmasının 100 illiyi tamam olur.

Sənəddə bildirilir ki, Q.Hüseynli qısa ömrü ərzində milli musiqi sənəti salnaməsinə yeni səhifələr yazmış sənətkardır. Azərbaycanın çoxəsrlik mədəni irsinin təbliğində onun xalq musiqisi zəminində təşəkkül tapmış və dərin lirizmi ilə səciyəylənən yaradıcılığının özünəməxsus yeri var. Bəstəkarın «Cücelerim» əsəri bu gün də dünyada sevilə-sevilə dinlənən uşaq mahnılarından biridir.

Sərəncamda milli mədəniyyətimizin zənginləşdirilməsi və tanınması işinə sanballı töhfələr vermiş Q.Hüseynlinin 100 illiyinin keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının təkliflərini nəzərə almaqla, bəstəkarın yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planını hazırlayıb həyata keçirmək tapşırılıb.

Görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Q.Hüseynli 16 aprel 1916-cı ildə Gəncədə dəmirçi Məşədi Muxtarın ailəsində anadan olub. 1925-ci ildə Gəncədəki birinci dərəcəli məktəbdə təhsil almağa başlayanda balaca Qəmbər artıq Seyid Əzim Şirvaninin, Abbas Səhhatin, Mirzə Ələkbər Sabirin bir çox şeirlərini əzbər bilirdi. Gəncənin musiqi mühiti, çal-çağır məclisləri, xüsusilə Qarabağ el şənlikləri və konsertlərə dəvət olunan görkəmli xalq sənətkarlarından Cabbar Qaryağdıoğlu, Seyid Şu-

şinski, Bülbül, Malbəyli Həmid, Xan Şuşinski, Qurban Pirimov, Məşədi Cəmil Əmirov və başqalarının çıxışları musiqiyə sonsuz marağı olan balaca Qəmbərə böyük təsir göstərirdi.

Tədqiqatçılar yazır ki, o dövrdə Gəncədə tez-tez aşiq musiqisi gecələri də təşkil olunurdu. Aşiq İslam Yusifov, Aşiq Əsəd, Bozalqanlı Hüseyn, Aşiq Nağı, Teymur Hüseynov, Aşiq Qədir və başqalarının sazlı-sözlü dünyası balaca Qəmbərin musiqi sənətinə olan marağını daha da artırır.

Musiqişünasların bildirdiyinə görə, 1927-ci ildə orta məktəbdə oxuya-oxuya Gəncə orta ixtisas musiqi məktəbinin tar sinfində qəbul olunur. 1929-cu ildə isə Gəncə Pedaqoji Texnikumuna daxil olur. Təhsil illərini sonralar Azərbaycanın böyük bəstəkarı olan Fikrət Əmirov və tarzən Zərif Qayıbovla birgə addımlayırdı. «Rast», «Şur», «Zabul seğahi»ni və başqa muğamları tərzdə mahaşatla ifa edən gənc və istedadlı Q.Hüseynli hələ tələbə ikən aşiq və el havalarını toplayıb nota alırdı.

Həyatın nəbzini musiqilə tutanda...

Tədqiqatçılar qeyd edir ki, 1934-cü ildə texnikumun tar sinfini fərqlənmə diplomu

ilə bitirən Q.Hüseynli pedaqoji kollektivin qərarı ilə təhsilini davam etdirmək üçün Bakıya göndərilir. Ona Bakı Musiqi Texnikumunun violonçel sinfində təhsil almaq təklif olunanda tərəddüd etmədən razılıq verir. İki il müddətində tanınmış musiqi pedaqoqu A.S.Şvartsın violonçel sinfində təhsil alır. Qərib ölkələrində geniş yayılan bu aləti öz fitri istedadı ilə «özünüküləşdirməyi» bacarır. Lakin Qəmbərin musiqi bəstələməyə olan hədsiz marağı onu bir an belə rahat buraxmır. Bu cəhət o dövrdə texnikumda çalışan görkəmli musiqi pedaqoqlarının da diqqətindən yayınmır. Qəmbəri orta ixtisas məktəbinin bəstəkarlıq şöbəsinə keçirirlər. O burada Q.Z.Buruşteynin sinfində təhsilini davam etdirir. Çox keçmir ki, Qəmbərin bəstəkarlıq üçün çox zəruri olan qabiliyyətləri özünü göstərir. O, görkəmli dramaturq Cə-

fər Cabbarlının sözlərinə «Tellər oynadı» romans-mahnısını bəstələyir. 50 ildən çox bir müddətdə ağızlardan düşməyən bu gözəl vokal əsəri ilə gənc Qəmbər istedadlı bir bəstəkar olacağını təsdiqləyir.

1939-cu ildə Q.Hüseynli milli musiqimizin beşiyi olan Şuşanın Musiqi Texnikumuna direktor vəzifəsinə göndərilir. O burada cəmi bir il çalışsa da, əhəmiyyətli işlər görməyə müvəffəq olur. Bir il sonra Q.Hüseynlini yenidən Bakıya dəvət edirlər. O, Filarmoniyanın nəzdində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Xalq Çalğı Alətləri Orkestrində dirijor köməkçisi vəzifəsində çalışmaqda yanaşı, Üzeyir bəyin tövsiyəsi ilə həmin illərdə yaranan Sazçı Qızlar Ansamblının həm təşkilatçısı, həm də bədii rəhbəri işləyir.

Görkəmli bəstəkarın ya-

radıcılığında mahnı və romanslar mühüm yer tutur. Unudulmaz sənətkarın romans lirikasının zirvəsi sayılan «Ay işığında», «Gecələr uzanaydı», «İlk məhəbbət», «Düşür yadıma», «Gülə-gülə», «Sən-sən» və s. əsərlərindəki zərifliyə heyran qalmamaq mümkün deyil.

Bəstəkarın irsini öyrənən tədqiqatçılar yazır ki, ancaq bəstəkarın mahnı çələngində öz tərəvəti, xalq tərənələri ilə köynüllər oxşayan, bütün dünyanı diyar-diyar dolayan bir sənət incisi də var - «Cücelerim». Q.Hüseynli deyəndə «Cücelerim», «Cücelerim»in sədası yayılmağa başlayır. Şair Tofiq Mütəllibovla birgə hələ 1948-ci ildə bu gözəl sənət incisini yaratmaq böyük sənət uğuru idi. «Cücelerim» o vaxtdan indiyə qədər dünyanın 100-dən çox xalqının dilinə tərcümə olunub. Dünyada «Cücelerim» qədər geniş yayılan, yüz mil-

leyi olub. Mahnı yazıldıqdan 10 il sonra məşhurlaşdı. Demək, 1949-cu ildə bəstəkar Q.Hüseynli şair Tofiq Mütəllibovla bir musiqi dinlədir və ondan xahiş edir ki, buna söz yazsın. O dönəmlər uşaq şeirləri yazan T.Mütəllibov musiqiyə söz yazıb verir Q.Hüseynliyə. Mahnının ilk ifası, deyilənə görə, İndi Muğam Teatrının direktoru çalışan Arif Qaziyev olub. Arif müəllimin mahnını necə oxuduğu bizə gəlib çatmayıb. Hər halda, yaxşı oxumasaydı, müəlliflər mahnını ona verməzdilər. Qeyd edək ki, 1959-cu ildə Moskvada keçirilən Azərbaycan incəsənəti dekadasında «Cücelerim»i İndi hamımızın tanıdığı aktrisa və rəssam-florist Suqra Bağırzadə oxuyur. Mahnı böyük alqış sədaləri ilə qarşılanır və tezliklə dillər əzbərinə çevrilir, sovetlər məkanını aşaraq bütün dünyaya yayılır. Müxtəlif dillərə - 100-dən çox dilə çevrilir. Hətta «Dün-

onun peşəkar qiymətləndirməsindən ehtiyat ediblər. Tədqiqatçılar qeyd edir ki, Q.Hüseynli aşiq sənətinin müfəssəl bilib. Yazılanlara görə, Q.Hüseynlinin səriştəsi hesabına ötən yüzilliyin 60-70-ci illərində Azərbaycanda aşiq sənətinin yüksək səviyyəsi müşahidə edilib və görkəmli ifalar qeydə alınıb, çünki aşiq musiqisinin bütün yazıları onun nəzarəti altında olub.

Q.Hüseynli Azərbaycan radiosunda qadın aşiq ansambli yaradıb və onun üçün özü də mahnılar yazıb. Bu kollektivin iştirakı ilə keçən verilişlər dinləyicilərin çox xoşuna gəlmiş, radioya gələn məktublarda bundan xəbər vermiş. Q.Hüseynlini o vaxt şəxsən tanıyan adamlar bu gün də onun peşəkar qiymətinə, iş barədə dərin biliklərinə ehtiyac duyur. Onun yaradıcılığında xüsusi bəstəkarlığa heç nə yox idi, o, qeyri-adi təbiiyyəti, xalqiliyi, sadəliyi və dünyanı dərk et-

Dünya şöhrətli «Cücelerim»in bəstəkarı Qəmbər Hüseynli irsinə dövlət qayğısı...

yanın ən yaxşı uşaq mahnıları» albomuna daxil edilir. Məşhur sovet cizgi filmi «Nu, poqodi!»nin bir bölümünə də salınır. Özü də mahnı cizgi-filmində Azərbaycan dilində səslənir!

Q.Hüseynli yaradıcılığının özəl cəhətləri çoxdur və bu böyük sənətkarın irsi hər zaman maraqlıdır.

Azərbaycan Respublikasının xalq artisti, görkəmli bəstəkarımız Fikrət Əmirov Q.Hüseynli sənətinə, musiqisinə yüksək qiymət verərək yazırdı: «Əgər Q.Hüseynli ömrü ərzində tək bir «Cücelerim»i yazsaydı, yenə kifayət edərdi ki, onu musiqi sənətinin korifeyi kimi tanıyırlar və sevsinlər».

Böyük bəstəkarımız haqlıdır. Çünki onun şöhrətini bütün dünyaya «Cücelerim» yayıb.

Tədqiqatçılar yazır ki, «Cücelerim» mahnısı Azərbaycan ifaçılarının üç nəslini yetişdirib, neçə-neçə nəslə də yetişdirmək gücündədir. Yaşlı musiqiçilər xatırlayır ki, Q.Hüseynli Üzeyir Hacıbəyovdan sonra aşiq musiqisinin dərinə bəli olan gərçək milli bəstəkar olub. O, aşiq musiqisini dərinə, hərtərəfli və dəqiq bilib. Onun fikri ilə razılaşıblar. Aşiq sənətinin ən görkəmli nümayəndələri ona böyük ehtiramla yanaşırmışlar.

məkdə harmonikliyi ilə seçilirdi. Bəstəkar Aydın Əzimov Q.Hüseynli haqqında deyir: «Cücelerim»in melodiyasının sadəliyində nəse ovsun var: elə bil ki, uşaq dili dolaş-dolaşa eyni şeyləri müxtəlif laddarda təkrarlayır. Jestlərin də özünəməxsus plastikası var, kövrək və həyəcanvericidir - uşaqlara xas özündən gücsüzləri himayə altına almaq istəyi kimidir. Və bu sadə musiqi səhnəsinin süjeti uşaqların təsəvvüründə yaranan getdikcə daha yeni və yeni mənzərələrdən ibarətdir. O vaxtki böyük ölkənin uşaqlarından hansı «Cip-cip, cücelerim»i oxumurdurdu?..»

Q.Hüseynli Azərbaycan musiqi tarixində əbədi olaraq qalmaq haqqı qazanıb. 2016-cı ildə ustad bəstəkarın 100 illik yubileyinin keçirilməsinə start verəcək. Hesab edirik ki, ölkə başçımızın Sərəncamı ilə 100 illik yubileyinin keçirilməsi Q.Hüseynli yaradıcılığına, onun ölməz sənətinə verilən dəyərdir.

Ruhu şad olsun!

İradə SARIYEVA
Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.